

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

24.05.2017 року

м.Ужгород

№ 03.1-20/34-рк/к

ПАТ «Закарпатгаз»
вул. Погорелова, 2, м.Ужгород

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Закарпатського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України за результатами розгляду звернення ТОВ «Турист-ЛТД» (м. Ужгород) щодо неправомірних дій ПАТ «Закарпатгаз», пов'язаних з вимогою обов'язкового облаштування кожного комерційного вузла обліку автоматичною системою дистанційної передачі даних та встановлення вимикаючих пристроїв на кожен об'єкт газопостачання у багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Тлехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5),

встановила:

Публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» (надалі - ПАТ «Закарпатгаз») діє на підставі Статуту (нова редакція), затвердженого загальними зборами акціонерів від 28.03.2016 року (протокол № 20).

ПАТ «Закарпатгаз» є юридичною особою, веде самостійний баланс, має розрахункові рахунки в банківських установах, печатку зі своїм найменуванням та інші реквізити.

Юридична адреса: вул. Погорелова, 2, м. Ужгород.

Ідентифікаційний код - 05448610.

Відповідно до Статуту основними видами діяльності ПАТ «Закарпатгаз» є: здійснення підприємницької діяльності з транспортування природного і нафтового газу розподільними газопроводами, постачання природного газу за регульованим та нерегульованим тарифом, експлуатація газових мереж, споруд обладнання і приладів природного і зрідженого газу, постачання та реалізація зрідженого газу, його зберігання, будівництво газових мереж та споруд природного і скрапленого газу тощо.

ПАТ «Закарпатгаз» займається такими видами діяльності за КВЕД:

- 35.22 Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи;
- 42.21 Будівництво трубопроводів.

Виходячи з вищезазначеного, ПАТ «Закарпатгаз» є суб'єктом господарювання в розумінні абзацу 12 статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

ПАТ «Закарпатгаз» здійснює діяльність з розподілу природного газу на підставі ліцензії серії АГ №507328, виданої Національною комісією регулювання електроенергетики України.

Внаслідок технологічних особливостей та умов державного регулювання ринку природного газу, ПАТ «Закарпатгаз» є єдиним суб'єктом господарювання на ринку надання послуг з розподілу природного газу у межах території розташування розподільних газопроводів, які перебувають в його експлуатації та утриманні, і є суб'єктом природної монополії на цьому ринку.

Відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» за результатами діяльності 2016 року та січня-квітня 2017 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з розподілу природного газу у межах території розташування розподільних газопроводів, які перебувають в його експлуатації та утриманні з частками відповідно по 100,00 відсотків.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №349-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 №317/6605 (надалі – Методика), досліджено ринок послуг з приєднання до газорозподільної системи.

Встановлення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

Об'єктами аналізу є:

- суб'єкт господарювання - публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз», що здійснює діяльність на ринку послуг з приєднання газорозподільної системи;

- послуги з приєднання до газорозподільної системи, розташованої в територіальних межах Закарпатської області.

Товарними межами ринку є послуги з приєднання до газорозподільної системи.

Географічними (територіальними) межами ринку послуг з приєднання газорозподільної системи є територія Закарпатської області.

Часовими межами ринку послуг з приєднання до газорозподільної системи є 2016 рік та січень-квітень 2017 року.

Споживачами ринку послуг з приєднання до газорозподільної системи є фізичні та юридичні особи Закарпатської області.

Згідно з пунктом 1 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494, власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному цим розділом.

За зверненням власника об'єкта чи земельної ділянки (замовника) про приєднання його об'єкта до ГРМ Оператор ГРМ зобов'язаний забезпечити приєднання об'єкта (земельної ділянки) до ГРМ, що на законних підставах перебуває в його власності або користуванні (у тому числі в експлуатації), за умови дотримання власником (замовником) вимог цього Кодексу та чинного законодавства.

Тобто, ПАТ «Закарпатгаз» має виключне право на приєднання об'єкта (земельної ділянки) замовника до газорозподільної системи.

Внаслідок технологічних особливостей виробництва, ПАТ «Закарпатгаз» на ринку послуг з приєднання до газорозподільної системи конкурентів не має і є єдиним в Закарпатській області.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» за результатами діяльності 2016 року та січня-квітня 2017 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з приєднання до газорозподільної системи на території, де розташовані розподільні газопроводи, які перебувають в його

експлуатації та утриманні в територіальних межах Закарпатської області з частками відповідно по 100,00 відсотків.

17 листопада 2016 року ТОВ «Турист-ЛТД» укладено з ПАТ «Закарпатгаз» договір № 131835 на приєднання до газорозподільної системи (для приєднання, що не є стандартним).

Згідно з умовами договору, ПАТ «Закарпатгаз» зобов'язалося забезпечити приєднання об'єктів ТОВ «Турист-ЛТД» (двох багатоквартирних житлових будинків по вул. Заньковецькій-Тлехаса в м. Ужгород, II черга будівництва, секція № 4 та № 5) до газорозподільних мереж відповідно до Технічних умов від 09.04.2014 № 12/186, від 17.11.2016 № 9/353/НСТ та проекту зовнішнього газопостачання, здійснити підключення об'єкту до ГРМ і пуск газу.

Пунктом 2.4 розділу V Технічних умов приєднання до газорозподільної системи від 17.11.2016 № 9/353/НСТ, які є невід'ємною частиною договору на приєднання, ПАТ «Закарпатгаз» вимагало від ТОВ «Турист-ЛТД» встановлення на кожному лічильнику газу системи автоматичного збору та передачі даних по радіоканалу.

Порядок приєднання об'єктів замовників (технічного доступу) до ГРМ регулюється Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності», Кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до частини 1 та 3 статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» технічні умови - це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння), тепло-, електро- і газопостачання, водовідведення, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод та телекомунікації.

Технічні умови повинні відповідати законодавству, містити достовірну інформацію та обґрунтовані вимоги до об'єктів будівництва, а також відповідати намірам заявника щодо забудови земельної ділянки.

Згідно з пунктом 4 глави 1 розділу I Кодексу газорозподільних систем технічні умови приєднання – документ, що визначає комплекс умов і вимог до інженерного забезпечення приєднання об'єкта (земельної ділянки) замовника до газорозподільної системи і містить вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання, що створюються для потреб об'єкта замовника.

Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних систем визначено, що приєднання об'єктів (земельних ділянок) замовника до ГРМ здійснюється на підставі договору на приєднання, що укладається за формами, наведеними у додатках 11, 12 до цього Кодексу. При цьому, невід'ємною частиною договору на приєднання є технічні умови приєднання, які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього газопостачання від місця забезпечення потужності до точки приєднання, які будуються Оператором ГРМ та вихідні дані для проектування та будівництва газових мереж внутрішнього газопостачання об'єкта замовника від точки приєднання до газових приладів і пристроїв замовника. Будівництво та введення в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання забезпечується замовником.

Технічні умови приєднання включають ситуаційний план (ескізне креслення) розміщення ділянки газопроводу, на якому встановлюється точка приєднання та визначається прогнозована точка вимірювання (місце встановлення вузла обліку).

Пунктом 7 глави 2 розділу V Кодексу газорозподільних систем передбачено, що прогнозована точка вимірювання (місце встановлення комерційного вузла обліку природного газу), що має бути зазначена в технічних умовах приєднання та договорі на приєднання, визначається в точці приєднання.

Якщо з технічних причин неможливо чи недоцільно організувати точку вимірювання (місце встановлення вузла обліку) в точці приєднання, точка вимірювання за згодою Оператора ГРМ та замовника визначається в найближчій точці до межі балансової належності. У такому разі, проектна та кошторисна частина щодо організації вузла обліку

визначається у відповідному проекті зовнішнього або внутрішнього газопостачання.

Організація комерційного вузла обліку в точці вимірювання та порядок введення його в експлуатацію здійснюються відповідно до вимог розділів IX та X цього Кодексу.

Пунктом 3 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено, що на підставі технічних умов приєднання розробляється проектна документація в частині організації комерційного вузла обліку (комерційного ВОГ) в порядку, встановленому законодавством у сфері містобудування та з урахуванням вимог цієї глави.

Пунктом 2 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем передбачено, що вимоги до організації приладового обліку в точці вимірювання, зокрема вихідні параметри ЗВТ, вимоги щодо їх розміщення та експлуатаційні умови визначаються Оператором ГРМ в технічних умовах приєднання.

У технічних умовах Оператор ГРМ також визначає параметри природного газу (тиск, температуру, максимальну годинну витрату газу) з урахуванням його фактичних сезонних коливань та категорійності газопроводу.

Згідно з пунктом 4 постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494 «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем», вимоги по облаштуванню засобами дистанційної передачі даних власних комерційних вузлів обліку встановлено для власників комерційних вузлів обліку природного газу (крім комерційних вузлів обліку, які використовуються в побуті).

Пунктом 2 глави 3 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено, що власники комерційних вузлів обліку (крім побутових споживачів із споживанням до 0,01 млн. м³), зобов'язані в установленому законодавством порядку забезпечити організацію та облаштування на власних комерційних вузлах обліку, засобу дистанційної передачі даних.

Власник комерційного вузла обліку природного газу (крім комерційних вузлів обліку, які використовуються в побуті), річний обсяг обліку природного газу якого менше 10 тис. м³, зобов'язаний забезпечити облаштування засобами дистанційної передачі даних власний комерційний вузол обліку до 27.05.2018 року.

Отже, Кодексом газорозподільних систем не передбачено вимог облаштування на власних комерційних вузлах обліку побутових споживачів зі споживанням до 0,01 млн. м³ природного газу засобів дистанційної передачі даних.

Враховуючи те, що технічні умови мають обов'язковий характер, ТОВ «Турист-ЛТД» вимушено виконувати вимоги ПАТ «Закарпатгаз» по облаштуванню на кожному лічильнику газу системи автоматичного збору та передачі даних по радіоканалу та нести додаткові витрати.

ПАТ «Закарпатгаз» у разі невиконання технічних умов замовником, може відмовити у прийнятті та введенні в експлуатацію газових мереж.

Таким чином, дії публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» щодо включення у технічні умови на приєднання до газорозподільної системи вимог по облаштуванню комерційних вузлів обліку засобами дистанційної передачі даних в багатоквартирних житлових будинках (вул. Заньковецької-Тлехаса в м. Ужгород II черга будівництва, секція № 4 та № 5), що суперечить вимогам Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Кодексу газорозподільних систем, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, пунктом 1 частини 2 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

09 квітня 2014 року ПАТ «Закарпатгаз» видано ТОВ «Турист-ЛТД» Технічні умови № 12/186 на проектування внутрішнього газопостачання двох житлових будинків по вул. Заньковецькій-Тлехаса в м. Ужгород.

22 квітня 2014 року ПАТ «Закарпатгаз» погоджено проект внутрішнього газопостачання двох багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Тлехаса в

м. Ужгород.

У зв'язку із збільшенням кількості однокімнатних квартир за рахунок зменшення кількості двокімнатних квартир, ТОВ «Турист-ЛТД» звернулося до ПАТ «Закарпатгаз» на погодження змін до проекту внутрішнього газопостачання житлових будинків по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5) (листи від 23.12.2016 № 110, 27.01.2017 № 6, від 15.02.2017 № 10).

ПАТ «Закарпатгаз» відмовило ТОВ «Турист-ЛТД» у погодженні зазначеного проекту, у зв'язку з виявленими недоліками, які порушують вимоги Кодексу газорозподільних систем, а саме:

- «відсутній вимикаючий пристрій на кожен об'єкт газоспоживання з урахуванням забезпечення вільного доступу до нього (за межами об'єкта газоспоживання та інших зон з обмеженим доступом (порушення Розділу X Кодексу));

- специфікація обладнання складена з неповними даними (не вказаний завод-виробник побутового лічильника газу) - усі елементи, які входять до складу комерційного ВОГ, повинні бути винесені в окрему специфікацію з позначенням виробників, маркування, технічних та метрологічних характеристик згідно з технічними умовами, за якими виготовляються ці складові (порушення Розділу X Кодексу)» (листи від 26.12.2016 № 146, від 01.02.2017 № 5/1, від 19.04.2017 № ZK02.4-ЛВ-1316-0417).

10 квітня 2017 року ТОВ «Турист-ЛТД» повторно звернулося до ПАТ «Закарпатгаз» на погодження, надавши відкоригований проект внутрішнього газопостачання багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5) (лист від 10.04.2017 № 20).

ПАТ «Закарпатгаз» повторно відмовило ТОВ «Турист-ЛТД» у погодженні зазначеного проекту, у зв'язку з виявленими недоліками, які порушують вимоги Кодексу газорозподільних систем, а саме: «відсутній вимикаючий пристрій на кожен об'єкт газоспоживання з урахуванням забезпечення вільного доступу до нього (за межами об'єкта газоспоживання та інших зон з обмеженим доступом (порушення Розділу X Кодексу))».

Пунктом 8 глави 2 розділу V Кодексу газорозподільних систем передбачено, що замовник на підставі вихідних даних для проектування газових мереж внутрішнього газопостачання, визначених в технічних умовах приєднання, забезпечує в установленому законодавством порядку та за власний рахунок розроблення проекту внутрішнього газопостачання та будівництво і введення в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання від точки приєднання до власних газових приладів та пристроїв.

Якщо технічними умовами приєднання точка вимірювання (місце встановлення комерційного вузла обліку) буде визначена в газових мережах внутрішнього газопостачання, проект внутрішнього газопостачання має передбачати заходи з організації вузла обліку та кошторисну частину щодо реалізації цих заходів, а сам проект внутрішнього газопостачання в частині організації вузла обліку та кошторису затрат на організацію вузла обліку має бути погоджений з Оператором ГРМ. Погодження здійснюється Оператором ГРМ у строк, що не перевищує 15 днів, або у цей самий строк надається (у разі наявності) вичерпний перелік зауважень.

Відповідно до абзацу 3 пункту 5 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем, на кожен об'єкт газоспоживання необхідно передбачати вимикаючий пристрій з урахуванням забезпечення вільного доступу до нього (за межами об'єкта газоспоживання та інших зон з обмеженим доступом).

Пунктом 7.2 розділу VII Типового договору розподілу природного газу передбачено, Оператор ГРМ має право безперешкодного та безкоштовного доступу на територію та земельну ділянку Споживача, де розташована газорозподільна система, та/або газове обладнання Споживача, та/або комерційний вузол обліку, для виконання службових обов'язків, передбачених законодавством та договором.

Пунктом 6.14 ДБН В.2.5-20-2001 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Газопостачання» передбачено, що установка вимикаючих пристроїв на газопроводах, що прокладаються в житлових та громадських будинках (за винятком

підприємств громадського харчування та підприємств побутового обслуговування виробничого характеру) слід облаштовувати в таких випадках:

- для вимикання стояків, які обслуговують більше п'яти поверхів;
- перед лічильниками (якщо для вимикання лічильника не можливо використати вимикаючий пристрій на вводі);
- перед побутовими плитами, опалювальними газовими приладами, печами та газовим обладнанням;
- на відгалуженнях до опалювальних печей або приладів згідно з вимогами 6.49.

Необхідність улаштування пристроїв для вимикання стояків 5-ти і менше поверхових житлових будинків вирішується проектною організацією за погодженням з експлуатуючою організацією в залежності від місцевих конкретних умов, у тому числі поверховості будинків та кількості квартир, що підлягають вимиканню у випадку проведення аварійних та інших робіт.

Слід зазначити, що вимоги ДБН В.2.5-20-2001 поширюються на проектування, будівництво нових, розширення, реконструкцію, технічне переоснащення (далі - будівництво) і експлуатацію систем газопостачання для забезпечення споживачів природними горючими газами нафтових, газових і газоконденсатних родовищ (далі - газами) і газоповітряними сумішами на їх основі із надлишковим тиском не більше 1,2 МПа, а також зрідженими вуглеводневими газами (далі - ЗВГ) із надлишковим тиском не більше 1,6 МПа.

Вимоги цих норм є обов'язковими для організацій і установ, юридичних та фізичних осіб, що здійснюють проектування, будівництво та експлуатацію систем газопостачання незалежно від форм власності і підпорядкування.

В проектній документації, наданій ТОВ «Турист-ЛТД» на погодження, передбачено облаштування вимикаючих пристроїв перед кожним комерційним вузлом обліку газу кожної квартир та ззовні на кожному газопроводі вводі (стояку) з урахуванням забезпечення вільного доступу до них.

Враховуючи те, що технічні умови та проект внутрішнього газопостачання двох багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5) вже були погоджені ПАТ «Закарпатгаз» 09.04.2014 року та 22.04.2014 року, підстав для відмови ТОВ «Турист-ЛТД» у погодженні змін до проекту не було.

Таким чином, дії публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» щодо безпідставної відмови ТОВ «Турист-ЛТД» у погодженні змін до проекту внутрішнього газопостачання багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5), містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом вчинення дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На підставі викладеного та керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» абзацом 7 пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001. №32-р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, з метою запобігання порушень законодавства про захист економічної конкуренції адміністративна колегія територіального відділення,

р е к о м е н д у є :

1. Публічному акціонерному товариству по газопостачанню та газифікації «Закарпатгаз» (ідентифікаційний код - 05448610) припинити дії щодо:

1.1. Включення у технічні умови на приєднання до газорозподільної системи вимог по облаштуванню комерційних вузлів обліку засобами дистанційної передачі даних в багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5), що суперечить вимогам Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Кодексу газорозподільних систем, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, пунктом 1 частини 2 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

1.2. Безпідставної відмови ТОВ «Турист-ЛТД» у погодженні змін до проекту внутрішнього газопостачання багатоквартирних житлових будинках по вул. Заньковецькій-Глехаса в м. Ужгород (II черга будівництва, секція № 4 та № 5), які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом вчинення дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Про результати розгляду рекомендацій повідомити територіальне відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

Відповідно до частини 2 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи посадовими особами, яким вони надані.

Згідно з частиною 3 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Голова колегії

П. Калинич